

עין משפט נר מצוה

ל א מיי פ"ג מהלכות ת"ת הלכה ה ופי' מהלכות משנה הלכה ה סמך עשין יב טושיע י"ד סי' רמו סעיף כ:

עין משפט

תורה אור **השלם**

1. נאם שמע אמרי אל ידע דעת עליון מןזה שדי יתוך נפל וגלוי ענינים:
2. במדבר כד טז ותאמר והאתון אל בלעם הלא אנכי אתונך אשר רכבת עלי מעורך עד היום הנה וההספן הסכנתו לעשות לך כה ויאמר לא:

במדבר כ כ
3. ויאמרו לו עבדיו יבקשו לארצי המלך נערה בתולה ועמדה לפני המלך ותהי לו סכנת והכבה בחדקך ותם לארצי המלך:

מלכים א א ב
4. עמי זכר נא מה יעץ בלך מלך מואב ומה ענה אותו בלעם בן בעור מן השטנים עד הגלגל למען דעת צדקות יי:

מכה ו ה
5. מה אקב לא קבה אל ומה אונים לא זעם יי:

במדבר כג ח
6. אלהים שופט צדיק זל ועם בקב יום:

תהילים ז יב

7. כי רגע באפו חיים ברצונו בערב קלין כפי לבקר רנה: תהלים ל ו
8. לך עמי בא בחדקך וסגר דלתך בעדך חבי כמעט רגע עד יעבר ישיבה כו כ
9. גם ענוש לצדיק לא טוב להכות גדיבים על ישר: משלי יז כו
10. ויקם בלעם בבקר ויתבשר את אהנו ויחך עם שר מואב:

במדבר כב כא
11. וישכם אברהם בבקר ויתבשר את חמורו ויחך את שני נעריו אותו ואת יצחק בנו ויבקע עצי עלה ויקם ויחך אל המקום אשר אָמר לו האֱלֹהִים:

בראשית כג ב
12. וגם באו עבדיו המלך לבקר את אדיננו המלך יוד אלמור יטב אלהים שם שלמה משמך ויגדל את כסאו מכסאך וישתחו המלך על המושב: מלכים א א מז
13. תבקר מנשים ועל אשת חבר הקניי מנשים באהל תבקר:

שופטים ה כד
14. ויהי כעברם ואלהיה אמר אל אלישע שאל מה אעשה לך כטרים אלקח מעמך ויאמר אלישע יהי נא פי שנים ברוחך אלי:

מלכים ב ב ט
15. ויסמך את ידיו עליו ויצוהו כאשר דבר יי ביד משה: במדבר כז כג
16. וישם יי דבר בפי בלעם ויאמר שוב אֵל בלך ובה תדבר:

במדבר כג ה
17. מה טוב אלהיך יעקב: במשנתיו ישראל: במדבר כד ה
18. כנחלים נטיו כננת עלי נהר באהלים נטע יי כארזים עלי מיט:

במדבר כד ו

19. יזל מים מדליך

קה:

כרע נפל מה כריעה דהתם דלית ציה נפילה בעילה היא אף כריעה דהכא דכתיב נופל בעילה היא שצא על צהממו: **דעם צהממו לא הוה ידע**. מאי בעיא ללהדורי כדמפרש דאמרי ליה שרי בלק מאי טעמא לא רכבת אסוסיא: **צריטצא**. צאחו לרעות עשנים לחים: אמר להו **נטעינא בענמא**. לישא משאות ולא לרכוב: אמרה ליה **אשר רכבת עלני: אקראי בענמא**. כשאין לי סוס מוזמן: אמרה לו **מעורך: מעשה אישות**. שאתה צועלי: **סוכנת**. מתחממת: **מן השטים ועד הגלגל**. משחטאו צטים ועד שנכנסו לארץ וחטאו בגלגל עשיתי עמהם דקות הרצה: **כל אופן הימים**. שהיה בלעם מנפה לקללם. צעה שהקצ"ה כועס צה **כל הקללות מתקיימות**: ה"ג לא **זעם ה'**. **אומן הימים** לא זעם ה': **אל זועם בכל יום**. קרא הוא: **כמה זעמו רגע**. כדמפיק ליה מקרא כי רגע צאפו חיים צרזנו: **צתלם שעי קמייסא**. של יום זמן קימה שכל שלם שעות זמן קימה לעמוד ממטמו וכועם הקצ"ה צעה שרואה המלכים שמתחמים לחמה צעה שמניחין כתריתם צראשם כדלקמן: **צרצלמא**. קירשת"א בלע"ז: **כל שעשא נמי חיורא**. רוב שעות מתלבנת ומכספת שאינה כל שעה צחוק אדמיונות: **סורייקי סומקי**. אפי' כשמכספת יס צה שורות שורות אדומות מאד כרגילותם אכל אותה שעה כולה מכספת: **גם ענוש ללדיק לא טוב**. אין נכון ללדיק שיהא מעניש ולא הוה ליה איניש נענש צשצילו: **אהבה**. שאהב ה' הקצ"ה את אברהם ציטלה שורה של גדולה שחשב הוא בעלמו: **ושנאה**. ששנא בלעם הרשע את ישראל ציטלה שורה של גדולה שחשב הוא בעלמו: **מ"צ קרצנות**. צין פריס לאלים ז' פריס ו' ח' ללים ג' פעמים הרי מ"צ צין פריס ואלים: **אורח ארעא**

כרע נפל שכן וגו' ¹ויודע דעת עליון השתא ⁶דעת בהמתו לא הוה ידע דעת עליון הוה ידע מאי דעת בהמתו דאמרי ליה מאי טעמא לא רכבת ⁷סוסיא אמר להו שדאי להו ברטיבא אמרה ליה ²הלא אנכי אתונך למטינא בעלמא אשר רכבת עלי אקראי בעלמא מעורך עד היום הוה ולא עוד אלא שאני עושה [לך] מעשה אישות בלילה כתיב הכא ההסכן הסכנתי וכתיב התם ³ותהי לו סוכנת אלא מאי ויודע דעת עליון שהיה יודע לבוון אותה שעה שהקב"ה כועס בה והיינו דקאמר להו נביא לישראל ⁴עמי זכר נא מה יעין בלק מלך מואב ומה ענה אותו בלעם בן בעור מן השטים ועד הגלגל למען דעת צדקות ה' מאי למען דעת צדקות ה' אמר להן הקב"ה לישראל דעו נא כמה צדקות עשיתי עמכם שלא כעסתי כל אותן הימים בימי בלעם הרשע ⁵שאיכלמלא כעסתי כל אותן הימים לא נשתתיר משונאיהן של ישראל שריד ופליט היינו דקאמר ליה בלעם לבלק ⁶מה אקב לא קבה אל ⁷(וגו' אותן היום [הימים] לא זעם ה') ⁸אל זועם בכל יום וכמה זעמו רגע שנאמר ⁹כי רגע באפו חיים ברצונו וגו' איבעית אימא ¹⁰לך עמי בא בחדריך וסגור דלתך בערך חבי כמעט רגע עד יעבור זעם אימת רתח בתלת שעי קמייא כי חורא כרבלתא דתרנגולא כל שעתא ושעתא נמי חורא כל שעתא ושעתא אית ביה סוריקי סומקי ההיא שעתא לית ביה סוריקי סומקי ההוא מינא דהוה בשיבבותיה דרבי יהושע בן לוי דהוה קא מצער ליה יומא חד נקט ¹¹תרנגולתא ואסר

כרע נפל שכב וגו' ¹ויודע דעת עליון השתא ⁶דעת בהמתו לא הוה ידע דעת עליון הוה ידע מאי דעת בהמתו דאמרי ליה מאי טעמא לא רכבת ⁷סוסיא אמר להו שדאי להו ברטיבא אמרה ליה ²הלא אנכי אתונך למטינא בעלמא אשר רכבת עלי אקראי בעלמא מעורך עד היום הוה ולא עוד אלא שאני עושה [לך] מעשה אישות בלילה כתיב הכא ההסכן הסכנתי וכתיב התם ³ותהי לו סוכנת אלא מאי ויודע דעת עליון שהיה יודע לבוון אותה שעה שהקב"ה כועס בה והיינו דקאמר להו נביא לישראל ⁴עמי זכר נא מה יעין בלק מלך מואב ומה ענה אותו בלעם בן בעור מן השטים ועד הגלגל למען דעת צדקות ה' מאי למען דעת צדקות ה' אמר להן הקב"ה לישראל דעו נא כמה צדקות עשיתי עמכם שלא כעסתי כל אותן הימים בימי בלעם הרשע ⁵שאיכלמלא כעסתי כל אותן הימים לא נשתתיר משונאיהן של ישראל שריד ופליט היינו דקאמר ליה בלעם לבלק ⁶מה אקב לא קבה אל ⁷(וגו' אותן היום [הימים] לא זעם ה') ⁸אל זועם בכל יום וכמה זעמו רגע שנאמר ⁹כי רגע באפו חיים ברצונו וגו' איבעית אימא ¹⁰לך עמי בא בחדריך וסגור דלתך בערך חבי כמעט רגע עד יעבור זעם אימת רתח בתלת שעי קמייא כי חורא כרבלתא דתרנגולא כל שעתא ושעתא נמי חורא כל שעתא ושעתא אית ביה סוריקי סומקי ההיא שעתא לית ביה סוריקי סומקי ההוא מינא דהוה בשיבבותיה דרבי יהושע בן לוי דהוה קא מצער ליה יומא חד נקט ¹¹תרנגולתא ואסר

ליה בכרעיה ואותיב אמר כי מטא ההוא שעתא אילטייה כי מטא ההוא שעתא נמנם אמר שמע מינה לאו אורח ארעא דכתיב ¹²גם ענוש לצדיק לא טוב אפילו במיני לא איבעי ליה למימר הכי תנא משמיה דרבי מאיר בשעה שהחמה זורחת והמלכים מניחין כתריהן על ראשיהן ומשתחיים לחמה מיד כועס ¹⁰ויקם בלעם בבקר ויחבוש את אתונו תנא משום רבי שמעון בן אלעזר אהבה מבטלת שורה של גדולה מאברהם דכתיב ¹¹וישכם אברהם בבקר שנאה מבטלת שורה של גדולה מבלעם שנאמר ויקם בלעם בבקר ויחבוש את אתונו ¹³אמר רב יהודה אמר רב ¹⁴לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוה אפילו שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה שבשכר ארבעים ושתים קרבנות שהקריב בלק זכה ויצאה ממנו רות א"ר ¹⁵יוסי בר הונא רות בתו של עגלון בן בנו של בלק מלך מואב היתה א"ל רבא לרבה בר מרי כתיב ¹²יטב אלהים את שם שלמה משמך ויגדל [את] כסאו מכסאך אורח ארעא למימרא ליה למלכא הכי א"ל מעין קאמרה ליה דאי לא תימא הכי ¹³תבורך מנשים יעל אשת חבר הקיני מנשים באהל תבורך נשים באהל מאן ניניהו שרה רבקה רחל ולאה אורח ארעא למימר הכי אלא מעין קאמר הכא נמי מעין קאמר ופליגא דרב יוסי בר חוני דאמר רב יוסי בר חוני בכל אדם מתקנא חוין מבנו ותלמידו בנו משלמה ותלמידו איבעית אימא ¹⁴ויהי נא פי שנים ברוחך אלי ואיבעית אימא ¹⁵ויסמוך את ידיו עליו ויצוהו ¹⁶וישם דבר בפי בלעם ר"א אומר מלאך ר' יונתן אמר חכה א"ר יוחנן מברכתו של אותו רשע אתה למד מה היה בלבו ביקש לומר שלא יהו להם בתי כנסיות ובתי מדרשות ¹⁷מה טובו אהליך יעקב לא תשרה שכינה עליהם ומשכנותיך ישראל לא תהא מלכותן נמשכת ¹⁸בנחלים נטיו לא יהא להם זיתים וכרמים כננות עלי נהר לא יהא ריחן נודף כאהלים נטע ה' לא יהיו להם מלכים בעלי קומה כארזים עלי מים לא יהיה להם מלך בן מלך זיל מים מדליו לא תהא מלכותן שולטת באומות ¹⁹וזרעו במים רבים לא תהא עזה מלכותן וירם מאנג מלכו לא תהא ²⁰אימת מלכותן ותנשא מלכותו אמר רבי אבא בר כהנא כולם חזרו לקללה חוין מבתי כנסיות ומבתי מדרשות שנאמר ²⁰ויהפוך ה' אלהיך לך את הקללה לכרכה כי אהבך ה' אלהיך קללה ולא קללות ²¹א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן מאי דכתיב ²¹נאמנים פצעי אוהב ונערתות נשיקות שונא טובה קללה שקילל אחיה השילוני את ישראל יותר מברכה שברכם בלעם הרשע אחיה השילוני קילל את ישראל בקנה שנאמר ²²והכה ה' את ישראל כאשר ינוד הקנה במים וגו' מה קנה זה עומד במקום מים וגויעו מחליף

נמימר הכי. וכי דרך ארץ כן שיאמרו ¹ייעצ אלהים שם שלמה משמך והא חלשא דעמיה דאמרי ליה שיהא גדול מאציו: **מעין**. שמך קאמר ליה ומעין כסאך ולא גדול ממש: **נשים צאהל**. שרה רבקה רחל ולאה שרה ורבקה דכתיב ²בראשית כד ויצאה ילחק האהלה שרה אמו וגו' רחל ולאה דכתיב ³בראשית לא) וילא מאהל לאה ויצא צאהל רחל: **אורח ארעא**. שאמרה דצורה ליעל [שתהא] צרוכה משרה ורבקה אלא מעין צרכת שרה קאמרה: **ופליגא**. האי דמשנינן שם שלמה משמך מעין פליגא דר' יוסי צר חוני: **צנו**. מניין שאינו מקנא צו: **משלמה**. דקאמרי ליה לדוד ייעצ אלהים שם שלמה משמך: **ותלמידו**. איבעית אימא דקאמר ליה לאלהיו ויהי נא פי שנים ברוחך אלי ונתן לו אליהו ולא נתקנא צו: **ויסמוך אס ידיו עליו וילאו**. אע"ג דהקצ"ה לא א"ל אלא וסמכת את ידך עליו ⁴חדא אזיל איהו וסמך מרתי: **מלאך**. שמסרו הקדוש ברוך הוא למלאך שלא יניחו לקלל: **ככה**. נתן צפי בלעם שלא היה מניחו לקלל והיינו וישם: **מצרכוסיו אס** **למד מה היה צלצו**. דכתיבי ויהפוך ה' אלהיך לך את הקללה לצרכה הוא היה רוצה לקללם בכך שלא יהיו צתי כנסיות ולא נתן רשות ואמר מה טובו אהליך: **ריחו נודף**. ממצות: **וירם מאנג מלכו**. מתרגמינן ומתקף מאנג שתהא מלכותו עזה: **וכולם**. כל הצרכות של בלעם חזרו לקללה כמו שהיה כוונתו מתחילה: **חוץ מצתי כנסיות וצתי מדרשות**. שלא יספקו מישראל לעולם: **הקללה לצרכה**. אחת מן הקללות הפך לצרכה שלא חזרה לעולם ולא כל הקללות לצרכות שחזרו: **נעמרות**. נהפכות כמו עמר שנהפך המצודה. כלומר נאמנים פלעי אוהב ונהפכות מנאמנות נשיות שונא: מחליף

לעזי רש"י
קרישתי"א   (קרישט"א). כרבולת.
מוסף רש"י
שדאי להו ברטיבא. השלכניו לרעות צאחו (ע"ז ד: ושם: שדאי ל"ה). וכוכת. לשון מתחממת (שם). מן השטים ועד הגלגל. עד נואם אל הגלגל שהפלטי לפנים שזיכס (שם). כי רגע באפו. אלאם דרגע רבי אלו (שם). בתלה שעי קמייא. צאהל מרגעי תלת שעות ראשונות (ברכות ז: בשעת חוין ע"ז) (שם). סוריקי. נוקי"ש לשון לע"ז, כמו מוטין, ולשון ישמעאל קורין לחוט כורילק (שם). לאו אורח ארעא. לכון שעת זעמו (שם). ארבעים ושתים קרבנות. משבע מוצחות שערך צנ' מקומות ועל כל אחד ואחד העלה פז ואיל שהס י"ד לכל מעמד ומעמד וג' פעמים י"ד עולין מ"ב. וקרצנותיו של בלק הוו שלא נטס מזה (נודר כג:). ונערתות. לשון הפך, כדלמדינן במסכת סוטה (ד:). ויעמר לו, מה עמר זה מהפך את המצוה, פוקרי"א בלע"ז, אי ממי נעמרות לשון ריטוי וימור, אינקרי"ש בלע"ז, כמו העתרתם עלי דכריס (נעניתו כ:).

חלק פרק אחד עשר סנהדרין

מסורת הש"ם

^[1] נמימר הכי. וכי דרך ארץ כן שיאמרו 1ייעצ אלהים שם שלמה משמך והא חלשא דעמיה דאמרי ליה שיהא גדול מאציו: מעין. שמך קאמר ליה ומעין כסאך ולא גדול ממש: נשים צאהל. שרה רבקה רחל ולאה שרה ורבקה דכתיב 2בראשית כד ויצאה ילחק האהלה שרה אמו וגו' רחל ולאה דכתיב 3בראשית לא) וילא מאהל לאה ויצא צאהל רחל: אורח ארעא. שאמרה דצורה ליעל [שתהא] צרוכה משרה ורבקה אלא מעין צרכת שרה קאמרה: ופליגא. האי דמשנינן שם שלמה משמך מעין פליגא דר' יוסי צר חוני: צנו. מניין שאינו מקנא צו: משלמה. דקאמרי ליה לדוד ייעצ אלהים שם שלמה משמך: ותלמידו. איבעית אימא דקאמר ליה לאלהיו ויהי נא פי שנים ברוחך אלי ונתן לו אליהו ולא נתקנא צו: ויסמוך אס ידיו עליו וילאו. אע"ג דהקצ"ה לא א"ל אלא וסמכת את ידך עליו 4חדא אזיל איהו וסמך מרתי: מלאך. שמסרו הקדוש ברוך הוא למלאך שלא יניחו לקלל: ככה. נתן צפי בלעם שלא היה מניחו לקלל והיינו וישם: מצרכוסיו אס למד מה היה צלצו. דכתיבי ויהפוך ה' אלהיך לך את הקללה לצרכה הוא היה רוצה לקללם בכך שלא יהיו צתי כנסיות ולא נתן רשות ואמר מה טובו אהליך: ריחו נודף. ממצות: וירם מאנג מלכו. מתרגמינן ומתקף מאנג שתהא מלכותו עזה: וכולם. כל הצרכות של בלעם חזרו לקללה כמו שהיה כוונתו מתחילה: חוץ מצתי כנסיות וצתי מדרשות. שלא יספקו מישראל לעולם: הקללה לצרכה. אחת מן הקללות הפך לצרכה שלא חזרה לעולם ולא כל הקללות לצרכות שחזרו: נעמרות. נהפכות כמו עמר שנהפך המצודה. כלומר נאמנים פלעי אוהב ונהפכות מנאמנות נשיות שונא: מחליף

^[2] את יי: מלכים א יד טו